

**EKOLOGIYA VƏ TƏBİİ SƏRVƏTLƏR NAZİRLİYİ VƏ
DÖVLƏT GÖMRÜK KOMİTƏSİ**

**OZONDAĞIDICI MADDƏLƏR HAQQINDA GÖMRÜK İŞÇİLƏRİNİN
YADDAŞ KİTABÇASI**

Yadda saxlayın! Ozon qatı və yerin qlobal iqlim dəyişmələri problemlərinin həlli əsasən sizin səriştəliyinizdən və prinsipliliyinizdən asılıdır.

Ozon qatının azalması və yerin qlobal istiləşməsinə səbəb olan maddələr gömrük işçilərinə yaxşı məlum olmalıdır. Gömrük işçiləri ozondağıdıcı maddələrin (ODM) müvafiq **xüsusi icazə olmadan idxal edilməsini qadağan** etməlidirlər.

Yaddaş kitabçası Azərbaycan Respublikası Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi və Dövlət Gömrük Komitəsi tərəfindən gömrük işçiləri üçün əlavə rəhbərlik kimi tövsiyə edilmişdir.

GİRİŞ

Azərbaycanda ODM istehlakı probleminin həlli

Atmosferin ozon qatı yer üzərindəki həyatı artıq bir neçə minilliklərdir ki, qoruyur. Bu qat ozon molekullarından ibarətdir və yer kürəsini ultrabənövşəyi şüalanmadan qoruyur. Qoruyucu qat yer səthinə çatan və həyat üçün zərərli olan ultrabənövşəyi şüaların təsirini azaldır.

Yeri bioloji aktiv ultrabənövşəyi şüalardan qoruyan ozon qatının yox olması bütün orqanizmlər üçün məhvədi ola bilər. Bu yoxolma yer və atmosfer arasındakı radiasiya tarazlığını poza və dönməz nəticələrə gətirib çıxara bilər. Tədqiqatlara müvafiq olaraq, ozon qatı 25% azaldığına görə paxlalıların məhsuldarlığı 20% azalmışdır. Bu həm də okeanların həssas ekosistemlərinə mənfi təsir göstərə və biogenozin dağılmasına gətirib çıxara bilər. Dəri xərçəngi, gözün kataraktası, immun sisteminin zəifləməsi hallarının artması ozonun azalması və ultrabənövşəyi şüalanma səviyyəsinin artmasının ciddi nəticələridir. Bundan başqa, atmosferin oksidləşmə və metalın paslanma qabiliyyəti artır. Ozon qatının 10% azalmasına baxmayaraq, Yer səthi yaxınlığında ultrabənövşəyi şüalanma intensivliyi 20% artmışdır.

Məlumdur ki, süni kimyəvi maddələrin atmosfərə atılması stratosferdə ozon qatının azalmasına səbəb olur. Onlar halogenli, məsələn, xlorlu birləşmələrdən ibarətdir. Bunlara artıq uzun illər soyuducu maddələr (bundan sonra – soyuducular), həlledici və köpükyaradıcı kimi istifadə edilən freonlar (XFK-xlorflüorkarbon) aiddir.

Yuxarıda göstərilən problemlərə görə, stratosferin ozon qatının mühafizəsi dünya birliyində ön plana çəkilmişdir. Bununla əlaqədar, 1985-ci ilin martında Ozon Qatının Mühafizə edilməsinə dair Vyana Konvensiyası, 1987-ci ilin sentyabrında isə Ozon qatını dağıdan maddələrə dair Monreal Protokolu qəbul edildi. Son sənəd çox vacib sənəddir və ODM siyahısı, ondan istifadənin azaldılması ardıcılığı və normaları, eləcə də onların istehsalı, idxalı və ixracı üzrə tənzimləmə tədbirlərini müəyyənləşdirir.

Azərbaycan Vyana Konvensiyası və Monreal Protokoluna 1996-cı il mayın 31-də qoşulmuşdur. BMT-nin Ətraf Mühit və İnkişaf Proqramları Azərbaycan Respublikasında 6 layihə həyata keçirib. Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi nəzdində «İqlim dəyişmələri və Ozon mərkəzi» yaradılmışdır və bu Mərkəz Vyana Konvensiyası və Monreal Protokolu çərçivəsində ölkənin öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə yönəlmiş fəaliyyəti əlaqələndirir.

ODM idxalının tənzimlənməsinin əsas müddəalarını BİLİN!

ODM-in idxalı, ixracı və istifadə olunması Azərbaycan Respublikası Prezidentinin «Azərbaycan Respublikasında xarici ticarətin daha da liberallaşdırılması haqqında» 24 iyun 1997-ci tarixli 609 sayılı Fərmanı ilə təsdiq olunmuş «Azərbaycan Respublikasında idxal-ixrac əməliyyatlarının tənzimlənməsi Qaydaları»nın 2 sayılı Əlavəsi, Azərbaycan Respublikası Prezidentinin «Mülki dövriyyəsi məhdudlaşdırılmış əşyaların dövriyyəsinin tənzimlənməsi sahəsində əlavə tədbirlər haqqında» 12 sentyabr 2005-ci il tarixli 292 sayılı və Azərbaycan Respublikası Prezidentinin «Ozondağıcı maddələrin idxalı və ixracı sahəsində dövlət tənzimlənməsi barədə» 29 mart 2006-cı il tarixli 386 sayılı fərmanları ilə tənzimlənilir.

YADDA SAXLAYIN!

Vyana Konvensiyası və Monreal Protokolu ozondağıcı maddələrin istehsalı, idxalı, ixracı və istifadəsinin qadağan edilməsi qrafiklərinə tədricən düzəlişlər edir. Bu günə qədər Kopenhagen, Monreal, London və Pekin düzəlişləri edilib. Azərbaycan Respublikası Pekin düzəlişindən başqa qalan bütün düzəlişləri ratifikasiya etmişdir.

NƏZƏRƏ ALIN!

Azərbaycan Respublikası 1996-cı ildə 965,7 ton ozondağıcı maddədən istifadə etmişdir. Həyata keçirilmiş layihələr nəticəsində XFK maddələri tədricən alternativ R-134a maddələri ilə əvəz edilmişdir. Azərbaycan götürdüyü öhdəliklərə əsasən 01.01.06-cı il tarixdən A Əlavənin 1-ci Qrupuna daxil olan ODM ölkəyə gətirilməsindən tam imtina etmişdir.

SİZƏ NƏYİ BİLMƏK ZƏRURİDİR?

1. Müşayətəedici (mənsə sertifikatı və s.) sənədlərdəki və qablaşdırma vərəqindəki əsas məlumatların müqayisəsi edilməli, istehsalçı ölkənin Monreal Protokolunun və ya ona edilmiş dəyişikliklərin tərəfi olduğu yoxlanmalıdır.
2. Siz əmin olmalısınız ki, idxalçı və onun ünvanı həqiqətən mövcuddur.
3. Hər hansı şübhə olduğu halda xüsusi icazənin həqiqiliyi və düzgünlüyü haqqında belə icazəni vermiş təşkilatdan öyrənmək lazımdır.
4. ODM-in miqdarı qeyd olunmalıdır.
5. Siz əmin olmalısınız ki, konteynerlər həqiqətən göstərilən saydadır.

6. Malın özü, qablaşdırılması, ölçüləri, nişanlanması və vəziyyəti yoxlanmalıdır.
7. Şübhə olduqda, kimyəvi maddənin növünü müəyyənləşdirmək lazımdır.

YADDA SAXLAYIN Kİ!

R11 və R12 istehsal edən ölkələr ODM ixracının qarşısının alınmaması üçün hər şey edəcəklər. Ola bilər ki, gələcəkdə çirklənmiş soyuducular və onların qarışıqları idxal olunsunlar, lakin bu cür soyuducular (freonlar) yararsızdır. İdxal edilən soyuducuların hər bir partiyasını xüsusi alətlə – soyuducunun növünü və saflıq səviyyəsini aşkar edən identifikatorla yoxlamaq vacibdir.

SİZ BİLMƏLİSİNİZ!

ODM Azərbaycan Respublikasına ixracı-idxalı yalnız ölkəyə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən verilən xüsusi icazə əsasında həyata keçirilir.

OLDUQCA VACİBDİR!

ODM Azərbaycan Respublikasının sərhədlərini keçməzdən əvvəl texniki nəzarət vasitələrini istifadə etməklə eyniləşdirilməsini və onların ölkəyə xüsusi icazəsi olmadan idxal edilməsini qadağan edin.

HƏMİŞƏ YADDA SAXLAYIN Kİ!

- Təzyiq altında olan qab və tərkibində soyuducu maddə olan qab və ya qurğularla işləyərkən yerli tələblər və standartlara dəqiq riayət olunmalıdır;
- Soyuducularla (freonlarla) işləyərkən qoruyucu geyimdən, eynəkdən və əlcəkdən istifadə edilməlidir;
- Yoxlama keçirilərkən tərkibində soyuducu maddə olan qurğu gərginlik şəbəkəsindən ayrılmalı, müvafiq səlahiyyətli şəxs və ya akkreditasiya olunmuş dövlət laboratoriyası tərəfindən götürülməlidir;
- İçində soyuducu olan konteyner və balonlar isti səthlərin yaxınlığında və ya birbaşa günəş şüalarının təsiri altında saxlanmamalıdır;
- İstehsalçının tələbləri və tövsiyələrinə ciddi riayət olunmalıdır.

SİZ BUNU BİLMƏLİSİNİZ!

Avropada ODM istehsalı 1 yanvar 1995-ci ildən və Rusiya Federasiyasında 2001-ci ildə dayandırılmışdır.

LÜTFƏN DİQQƏT YETİRİN!

Hər bir soyuducunun (freonun) öz ticarət markası (istehsalçı ölkə və şirkətə müvafiq olaraq) və şərti işarəsi vardır, məsələn R12 soyuducusu “Freon-12”, “Forane-R12”, “Khlodon-12”, R-12 və ya X-12 kimi işarə oluna bilər. R11, R113, R-505 və başqa soyuducuların (freonların) da oxşar işarələri vardır.

YADDA SAXLAYIN Kİ!

Bu problemə məsuliyyətlə yanaşma ODM icazəsiz idxalını qadağan edir və nəticədə ölkənin onlar üçün «qəbirstanlığa» çevrilməsinin qarşısını alır.

NƏZƏRƏ ALIN!

ODM idxalına səriştəsiz və məsuliyyətsiz yanaşma ODM istehlakının azaldılması və onların 2006-cı ildə istifadədən çıxarılması üzrə bütün fəaliyyəti heçə endirə bilər. Bu isə Azərbaycan Respublikasının əhalisini böyük bəlalara gətirib çıxara bilər.

UNUTMAYIN!

Gömrük orqanları ODM ölkəyə qanunsuz idxalının qarşısının alınmasının son nöqtəsi, son imkanadır.

**MONREAL PROTOKOLU İLƏ TƏNZİMLƏNƏN
OZONDAĞIDICI MADDƏLƏRİN SİYAHISI**

**Əlavə A
Qrup 1**

Düstur	KAX (CXA)	Qrup	QSKAMC (Aoinok)	Kimyəvi adı	BMT (UN)	MDB XİF MN üzrə kodları (HS/CC)
CFCl ₃	75-69-4	XFK-11	R-11	Trixlörflüormetan	1017	2903410000
CF ₂ Cl ₂	75-71-8	XFK -12	R-12	Dixlordiflüormetan	1028	2903420000
C ₂ F ₃ Cl ₃	76-13-1	XFK -113	R-113	Trixlortriflüoretan 1,1,2-Trixlör-1,2,2-triflüoretan 1,1,2-Trixlör-2,2,2-triflüoretan		2903430000
C ₂ F ₄ Cl ₂	76-14-2	XFK -114	R-114	Dixlortetraflüoretan	1958	2903441000
C ₂ F ₅ Cl	76-15-3	XFK -115	R-115	Xlorpentaflüoretan	1020	2903449000

Qrup 2

CF ₂ BrCl	353-59-3	Halon -1211	R-12B1	Bromxlordiflüormetan	1974	2903461000
C F ₃ Br	75-63-8	Halon-1301	R-13B1	Bromtriflüormetan	1009	2903462000
C ₂ F ₄ Br ₂	124-73-2	Halon-2402	R-114B2	Dibromtetraflüoretan		2903469000

**Əlavə B.
Qrup 1**

CF ₃ Cl	75-72-9	XFK –13	R-13	Xlortriflüormetan		2903451000
C ₂ FCl ₅	354-56-3	XFK –111	R-111	Pentaxlorflüoretan		2903451500

C ₂ F ₂ Cl ₄	76-12-0	XFK -112	R-112	Tetraxlordiflüoretan		2903452000
C ₃ FCI ₇	422-78-6	XFK -211		Heptaxlorflüorpropan		2903452500
C ₃ F ₂ Cl ₆	3182-26-1	XFK -212		Heksaxlordiflüorpropan		2903453000
C ₃ F ₃ Cl ₅	2354-06-5	XFK -213		Pentaxlortriflüorpropan		2903453500
C ₃ F ₄ Cl ₄	29255-31-0	XFK -214		Tetraxloretraflüorpropan		2903454000
C ₃ F ₅ Cl ₃	1599-41-3	XFK -215		Triaxlorpentaflüorpropan		2903454500
C ₃ F ₆ Cl ₂	661-97-2	XFK -216		Dixlorheksaflüorpropan		2903455000
C ₃ F ₇ Cl	422-86-6	XFK -217		Xlorheptaflüorpropan		2903455500

Grup 2

CCl ₄	56-23-5			Tetraxlorometan	1864	2903140000
------------------	---------	--	--	-----------------	------	------------

Grup 3

C ₂ H ₃ Cl ₃	71-55-6		R-140a	1,1,1- Triaxloretan (metil xloroform)	2831	2903191000
---	---------	--	--------	---------------------------------------	------	------------

**Əlavə C.
Grup 1**

CHFCI ₂		HXFK-21	R-21	Dixlorflüormetan		2903491009
CHF ₂ CI	75-45-6	HXFK -22	R-22	Xlordiflüormetan		2903491001
CH ₂ FCI		HXFK -31	R-31	Xlorflüormetan		2903491000
C ₂ HFCl ₄		HXFK -121		Tetraxlorflüoretan		2903491009
C ₂ HF ₂ Cl ₃		HXFK -122		Triaxlordiflüoretan		2903491009
C ₂ HF ₃ Cl ₂	306-83-2	HXFK -123	R-123	Dixlortriflüoretan		2903491003
CHCl ₂ CF ₃		HXFK -123		2,2-Dixlor-1,1,1-triflüoretan		2903491003
C ₂ HF ₄ CI		HXFK -124		Xloretraflüoretan		2903491004
CHFCICF ₃	2837-89-0	HXFK -124	R-124	Xloretraflüoretan		2903491004
C ₂ H ₂ FCI ₃		HXFK -131		Triaxlorflüoretan		2903491009
C ₂ H ₂ F ₂ Cl ₂		HXFK -132		Dixlordiflüoretan		2903491009
C ₂ H ₂ F ₃ CI		HXFK -133		Xlortriflüoretan		2903491009
C ₂ H ₃ FCI ₂		HXFK -141		Dixlorflüoretan (1 flüor-2,2 dixloretan)		2903491005
CH ₃ CFCl ₂	1717-00-6	HXFK -141 b	R-141b	1,1-dixlor-1-flüoretan		2903491005
C ₂ H ₃ F ₂ CI		HXFK -142		Xlordiflüoretan		2903491006

CH ₃ CF ₂ Cl		HXFK -142b	R-142b	1-xlor-1,1-diflüöretan		2903491006
C ₂ H ₄ FCI		HXFK -151		Xlorflüöretan		2903491000
C ₃ HFCl ₆		HXFK -221		Heksaxlorflüörpropan		2903491009
C ₃ HF ₂ Cl ₅		HXFK -222		Pentaxlordiflüörpropan		2903491009
C ₃ HF ₃ Cl ₄		HXFK -223		Tetraxlortriflüörpropan		2903491009
C ₃ HF ₄ Cl ₃		HXFK -224		Trixloretraflüörpropan		2903491009
C ₃ HF ₅ Cl ₂		HXFK -225		Dixlorpentaflüörpropan		2903491008
CF ₃ CF ₂ CHCl ₂		HXFK -225ca ⁽³⁾	R-225ca	1, 1-dixlor-2,2,3,3,3-pentaflüörpropan		2903491008
CF ₂ CICF ₂ CHClF		HXFK -225cb ⁽³⁾	R-225cb	1,3-dixlor-1,2,2, 3,3-pentaflüörpropan		2903491008
C ₃ HF ₆ Cl		HXFK -226		Xlorheksaflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₂ FCI ₅		HXFK -231		Pentaxlorflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₂ F ₂ Cl ₄		HXFK -232		Tetraxlordiflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₂ F ₃ Cl ₃		HXFK -233		Trixlortriflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₂ F ₄ Cl ₂		HXFK -234		Dixloretraflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₂ F ₅ Cl		HXFK -235		Xlorpentaflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₃ FCI ₄		HXFK -241		Tetraxlorflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₃ F ₂ Cl ₃		HXFK -242		Trixlordiflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₃ F ₃ Cl ₂		HXFK -243		Dixlortriflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₃ F ₄ Cl		HXFK -244		Xloretraflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₄ FCI ₃		HXFK -251		Trixlorflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₄ F ₂ Cl ₂		HXFK -252		Dixlordiflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₄ F ₃ Cl		HXFK -253		Xlortriflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₅ FCI ₂		HXFK -261		Dixlorflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₅ F ₂ Cl		HXFK -262		Xlordiflüörpropan		2903491009
C ₃ H ₆ FCI		HXFK -271		Xlorflüörpropan		2903491000

Grup 2

CHFBr ₂		HBFK-21B ₂		Dibromflüörmethan		2903493000
CHF ₂ Br		HBFK-22B1	R-22B1	Bromdiflüörmethan		2903493000
CH ₂ FBr		HBFK-31B1		Bromflüörmethan		2903493000
C ₂ HFBr ₄		HBFK-121B4		Tetrabromflüöretan		2903493000
C ₂ HF ₂ Br ₃		HBFK-123B3		Tribromdiflüöretan		2903493000
C ₂ HF ₃ Br ₂		HBFK-123B2		Dibromtriflüöretan		2903493000
C ₂ HF ₄ Br		HBFK-124B1		Bromtetraflüöretan		2903493000
C ₂ H ₂ FBr ₃		HBFK-131B3		Tribromflüöretan		2903493000
C ₂ H ₂ F ₂ Br ₂		HBFK-132B2		Dibromdiflüöretan		2903493000
C ₂ H ₂ F ₃ Br		HBFK-133B1		Bromtriflüöretan		2903493000

C ₂ H ₃ FBr ₂		HBFK-141B2		Dibromflüoretan		2903493000
C ₂ H ₃ F ₂ Br		HBFK-142B1		Bromdiflüoretan		2903493000
C ₂ H ₄ FBr		HBFK-151B1		Bromflüoretan		2903493000
C ₃ HFBr ₆		HBFK-221B6		Heksabromflüorpropan		2903493000
C ₃ HF ₂ Br ₅		HBFK-222B5		Pentabromdiflüorpropan		2903493000
C ₃ HF ₃ Br ₄		HBFK-223B4		Tetrabromtriflüorpropan		2903493000
C ₃ HF ₄ Br ₃		HBFK-224B3		Tribromtetraflüorpropan		2903493000
C ₃ HF ₅ Br ₂		HBFK-225B2		Dibrompentaflüorpropan		2903493000
C ₃ HF ₆ Br		HBFK-226B1		Bromheksaflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₂ FBr ₅		HBFK-231B5		Pentabromflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₂ F ₂ Br ₄		HBFK-232B4		Tetrabromdiflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₂ F ₃ Br ₃		HBFK-233B3		Tribromtriflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₂ F ₄ Br ₂		HBFK-234B2		Dibromtetraflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₂ F ₅ Br		HBFK-235B1		Brompentaflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₃ FBr ₄		HBFK-241B4		Tetrabromflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₃ F ₂ Br ₃		HBFK-242B3		Tribromdiflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₃ F ₃ Br ₂		HBFK-243B2		Dibromtriflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₃ F ₄ Br		HBFK-244B1		Bromtetraflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₄ FBr ₃		HBFK-251B3		Tribromflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₄ F ₂ Br ₂		HBFK-252B2		Dibromdiflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₄ F ₃ Br		HBFK-253B1		Bromtriflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₅ FBr ₂		HBFK-261B2		Dibromflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₅ F ₂ Br		HBFK-262B1		Bromdiflüorpropan		2903493000
C ₃ H ₆ FBr		HBFK-271B1		Bromflüorpropan		2903493000

Əlavə E
Qrup 1

CH ₃ Br	74-83-9			Brommetan (metilbromid)	1062	2903303300
--------------------	---------	--	--	-------------------------	------	------------

Azərbaycan Respublikası tərəfindən qəbul edilmiş öhdəliklərə əsasən tənzimlənən Monreal Protokolunun A. əlavəsinin 1 qrupunda göstərilən maddələrin idxalına 01.01.06-cı ildən tam qadağa qoyulmuşdur və protokolun E. əlavəsinə daxil edilmiş (metilbromid) 21.12.02-ci ildən ODM Azərbaycana idxalı və Azərbaycandan ixracı qadağandır.

Qeyd:	XFK (CFC)	-	xlorflüorkarbon
	HXFK (HCFC)	-	hidroxlorflüorkarbon
	HBFK (HBFC)	-	hidrobromflüorkarbon
	KAX (CXA)	-	kimyəvi abstraksiyalar xidmət
	QSKAMC (AOINOK)	-	qızdırıcı, soyuducu və kondisionerlərin quraşdırılması üzrə Amerika cəmiyyəti
	BMT (UN)	-	Birləşmiş Millətlər Təşkilatı
	MDB XİF MN (HS/CC)	-	Müstəqil Dövlətlər Birliyi Xarici İqtisadi Fəaliyyətin Mal Nomenklaturası

HKSQAİ (ARİ)
RGN (PMS)

-
-

hava-kondisioner, soyuducu qurğular üzrə Amerika institutu
rəngli göstəricilərin nömrələri

Cədvəl 2. Daxilindəki soyuducuya (maddəyə) müvafiq olaraq konteynerlərin rəngi. PMS nömrələnmə (ARİ təsnifatı)

Rəngli göstəricilərin nömrələri (PMS)	Alınan rəng	I sinif	II sinif	III sinif	IY sinif
	Ağ		R-12		
021	Narıncı	R-11		R-404A	
109	Sarı		R-500		
124	Xardalı		R-401b	R-14	
156	Krem			R-470b	
177	Mərcan (koral)		R-401a	R-13B1	
194	Tünd albalı			R-410b	
248	Bənövşəyi			R-408a	
251	Açıq yasəmən		R-502		
266	Tünd yasəmən	R-113			R-411a
302	Tünd göy		R-114	R-508b	
326	Göy (dəniz dalğası)			R-507a	R-411b
335	Tünd yaşıl			R-124	
352	Açıq yaşıl		R-22		
368	Xaki			R-407a	
381	Açıq xaki		R-416a		
385	Zeytun			R-402b	
424	Tünd boz			R-116	
428	Kül	R-123		R-23	
450	Şokolad			R-407d	
461	Çınqıl (boz)			R-402a	
465	Tunc		R-409a	R-125	
471	Qəhvəyi			R-407c	
507	Cəhrayı			R-410a	
2975	Açıq mavi		R-134a	R-13	
2995	Göy		R-414b		
3268	Firuzə		R-410c	R-503	

Qeyd:

I sinif – aşağı təzyiqli soyuducu

II sinif - orta təzyiqli soyuducu

III sinif - yüksək təzyiqli soyuducu
IV sinif – tezalısan soyuducu

Soyuducu olan konteynerlərin müxtəlif ölkələrdə rəngləri müxtəlifdir.

Cədvəl 3. ODM-in ticarət adı və onların istehsalçıları

Kompaniyanın ticarət adı	Ticarət markası
Ausimont ICI	Algofrene, Arcton, Arclone
Asahi Glass Co. LTD	Asahifron, Asahiklin
Central Glass Co. LTD	CG trietane, CG triflon
National Chemsearch America	Chem-Siech
Dow chemical	Chlorthene
Daikin	Daiflon
Elf Atochem	Forane
DuPont	Freon
Solvay	Frigen
Honeywell Flourin Products	G12, Genetron, Oxifum
Rhodia organicue Fine LTD	Isceon
Formosa plastics	Taisoton
Russian Federation	Khladon

Qeyd: Ticarət adından sonrakı rəqəm soyuducunun növünə uyğundur.

Məsələn: Arcton-12, CFC-12, R12, Freon-12, Khladon-12 eynidir.

**MONREAL PROTOKOLUNA ÜZV ÖLKƏLƏRİN
SİYAHISI**

Dövlətlər	İmzalama	İmzalama	Ratifikasiya	Ratifikasiya
	Vyana konvensiyası	Monreal protokolu	Vyana konvensiyası	Monreal protokolu
Avstraliya		8.6.1988	16.9.1987 (Ac)	19.5.1989 (R)
Avstriya	16.9.1985	29.8.1988	19.8.1987 (R)	3.5.1989 (R)
Azərbaycan			12.6.1996 (Ac)	12.6.1996 (Ac)
Albaniya			8.10.1999 (Ac)	8.10.1999 (Ac)
Əlcir			20.10.1992 (Ac)	20.10.1992 (Ac)
Anqola			17.5.2000 (Ac)	17.5.2000 (Ac)
Antiqua və Barbuda			3.12.1992 (Ac)	3.12.1992 (Ac)
Argentina	22.3.1985	29.6.1988	18.1.1990 (R)	18.9.1990 (R)
Ermənistan			1.10.1999 (Ac)	1.10.1999 (Ac)
Baham			1.4.1993 (Ac)	4.5.1993 (Ac)
Banqladəş			2.8.1990 (Ac)	2.8.1990 (Ac)
Barbados			16.10.1992 (Ac)	16.10.1992 (Ac)
Bəhreyn			27.4.1990 (Ac)	27.4.1990 (Ac)
Belarusiya	22.3.1985	22.1.1988	20.6.1986 (At)	31.10.1988 (At)
Beliz			6.6.1997 (Ac)	9.1.1998 (Ac)
Belgiya	22.3.1985	22.1.1988	17.10.1988 (R)	30.12.1988 (R)
Fil sümüyü sahili			5.4.1993 (Ac)	5.4.1993 (Ac)
Bolqarıstan			20.11.1990 (Ac)	20.11.1990 (Ac)
Baliviya			3.10.1994 (Ac)	3.10.1994 (Ac)
Bosniya və Hersoqoviniya			6.3.1992 (Sc)	6.3.1992 (Sc)
Botsvana			4.12.1991 (Ac)	4.12.1991 (Ac)
Braziliya			19.3.1990 (Ac)	19.3.1990 (Ac)
Bruney dar-əs-salam			26.7.1990 (Ac)	27.5.1993 (Ac)
Burkina Faso	12.12.1985	14.9.1988	30.3.1989 (R)	20.7.1989 (R)
Burundi			6.1.1997 (Ac)	6.1.1997 (Ac)
Vanutau			21.11.1994 (Ac)	21.11.1994 (Ac)
Macarıstan			4.5.1988 (Ac)	20.4.1989 (Ac)
Venesuela		16.9.1987	1.9.1988 (Ac)	6.2.1989 (R)
Vyetnam			26.1.1994 (Ac)	26.1.1994 (Ac)
Qabon			9.2.1994 (Ac)	9.2.1994 (Ac)
Haiti			29.3.2000 (Ac)	29.3.2000 (Ac)
Qambiya			25.7.1990 (Ac)	25.7.1990 (Ac)
Hana		16.9.1987	24.7.1989 (Ac)	24.7.1989 (R)

Qvatemala			11.9.1987 (Ac)	7.11.1989 (Ac)
Qvineya			25.6.1992 (Ac)	25.6.1992 (Ac)
Almaniya	22.3.1985	16.9.1987	30.9.1988 (R)	16.12.1988 (R)
Qonduras			14.10.1993 (Ac)	14.10.1993 (Ac)
Qrenada			31.3.1993 (Ac)	31.3.1993 (Ac)
Yunanıstan	22.3.1985	20.10.1987	29.12.1988 (R)	29.12.1988 (R)
Gürcüstan			21.3.1996 (Ac)	21.3.1996 (Ac)
Danimarka	22.3.1985	16.9.1987	29.9.1988 (R)	16.12.1988 (R)
Cibuti			30.7.1999 (Ac)	30.7.1999 (Ac)
Dominikan Respublikası			18.5.1993 (Ac)	18.5.1993 (Ac)
Dominikia			31.3.1993 (Ac)	31.3.1993 (Ac)
Avropa Birliyi	22.3.1985	16.9.1987	17.10.1988 (Ap)	16.12.1988 (Ap)
Misir	22.3.1985	16.9.1987	9.5.1988 (R)	2.8.1988 (R)
Zambiya			24.1.1990 (Ac)	24.1.1990 (Ac)
Zimbabve			3.11.1992 (Ac)	3.11.1992 (Ac)
İzrail		14.1.1988	30.6.1992 (Ac)	30.6.1992 (R)
Hindistan			18.3.1991 (Ac)	19.6.1992 (Ac)
İndoneziya		21.7.1988	26.6.1992 (R)	26.6.1992 (R)
İslandiya			29.8.1989 (Ac)	29.8.1989 (Ac)
İspaniya		21.7.1988	25.7.1988 (Ac)	16.12.1988 (R)
İtaliya	22.3.1985	16.9.1987	19.9.1988 (R)	16.12.1988 (R)
Yəmən			21.2.1996 (Ac)	21.2.1996 (Ac)
Qazaxıstan			26.8.1998 (Ac)	26.8.1998 (Ac)
Kamerun			30.08.1989 (Ac)	30.08.1989 (Ac)
Kanada	22.3.1985	16.9.1987	4.6.1986 (R)	30.6.1988 (R)
Qatar			22.1.1996 (Ac)	22.1.1996 (Ac)
Keniya		16.9.1987	9.11.1988 (Ac)	9.11.1988 (R)
Kipr			28.5.1992 (Ac)	28.5.1992 (Ac)
Çin			11.9.1989 (Ac)	14.6.1991 (Ac)
Kiribati			7.1.1993 (Ac)	7.1.1993 (Ac)
Kalumbiya			16.7.1990 (Ac)	6.12.1993 (Ac)
Komor adaları			31.10.1994 (Ac)	31.10.1994 (Ac)
Konqo		15.9.1988	16.11.1994 (Ac)	16.11.1994 (Ac)
Konqo Demok. Respublik.			30.11.1994 (Ac)	30.11.1994 (Ac)
Kosta-Rika			30.7.1991 (Ac)	30.7.1991 (Ac)
Koreya Demok. Respublik.			24.1.1995 (Ac)	24.1.1995 (Ac)
Koreya, Respublika			27.2.1992 (Ac)	27.2.1992 (Ac)
Kuba			14.7.1992 (Ac)	14.7.1992 (Ac)
Küveyt			23.11.1992 (Ac)	23.11.1992 (Ac)
Qırğızıstan			31.5.2000 (Ac)	31.5.2000 (Ac)

Laos, xalq Demok.Respub.			21.8.1998 (Ac)	21.8.1998 (Ac)
Latviya			28.4.1995 (Ac)	28.4.1995 (Ac)
Lesoto			25.3.1994 (Ac)	25.3.1994 (Ac)
Liberiya			15.1.1996 (Ac)	15.1.1996 (Ac)
Livan			30.3.1993 (Ac)	31.3.1993 (Ac)
Liviya Ərəb Camaxeriya			11.7.1990 (Ac)	11.7.1990 (Ac)
Litva			18.1.1995 (Ac)	18.1.1995 (Ac)
Lixtenşteyn			8.2.1989 (Ac)	8.2.1989 (Ac)
Lüksemburq	17.4.1985	29.1.1988	17.10.1988 (R)	17.10.1988 (R)
Mavrikiya			18.8.1992 (Ac)	18.8.1992 (Ac)
Mavritaniya			26.5.1994 (Ac)	26.5.1994 (Ac)
Madaqaskar			7.11.1996 (Ac)	7.11.1996 (Ac)
Makedoniya, keçmiş Yuqaslav Respub.			10.3.1994 (Sc)	10.3.1994 (Sc)
Makroneziya Federativ Ştatları			3.8.1994 (Ac)	6.9.1995 (Ac)
Malavi			9.1.1991 (Ac)	9.1.1991 (Ac)
Malaziya			29.8.1989 (Ac)	29.8.1989 (Ac)
Mali			28.10.1994 (Ac)	28.10.1994 (Ac)
Maldivi		12.7.1988	26.4.1988 (Ac)	16.5.1989 (R)
Malta		15.9.1988	15.9.1988 (Ac)	29.12.1988 (R)
Mərkəzi Afrika Respublikası			29.3.1993 (Ac)	29.3.1993 (Ac)
Çad			18.5.1989 (Ac)	7.6.1994 (R)
Çex Respublikası			1.1.1993 (Sc)	1.1.1993 (Sc)
Çili	22.3.1985	14.6.1988	6.3.1990 (R)	26.3.1990 (R)
İsveçrə	22.3.1985	16.9.1987	26.11.1986 (R)	29.6.1988 (R)
Şri-Lanka			15.12.1989 (Ac)	15.12.1989 (Ac)
Ekvador			10.4.1990 (Ac)	30.4.1990 (Ac)
Ekvatorial Qvineya			17.8.1988 (Ac)	
Əl Salvador			2.10.1992 (Ac)	2.10.1992 (Ac)
Estoniya			11.10.1994 (Ac)	11.10.1994 (Ac)
Efiopiya			17.10.1996 (Ac)	17.10.1996 (Ac)
Cənubi Afrika			15.1.1990 (Ac)	15.1.1990 (Ac)
Yamayka			31.3.1993(Ac)	31.3.1993(Ac)
Yaponiya		16.9.1987	30.9.1988 (Ac)	30.9.1988 (At)
Fici			23.10.1989 (Ac)	23.10.1989 (Ac)
Filippin		14.9.1988	17.7.1991 (Ac)	17.7.1991 (R)
Finlandiya	22.3.1985	16.9.1987	26.9.1986 (R)	23.12.1988 (R)
Fransa	22.3.1985	16.9.1987	4.12.1987 (Ap)	28.12.1988 (Ap)
Xarvatiya			8.10.1991 (Sc)	8.10.1991 (Sc)
Mərakeş	7.2.1986	7.1.1988	28.12.1995 (R)	28.12.1995 (R)

Marşal adaları			11.3.1993 (Ac)	11.3.1993 (Ac)
Meksika	1.4.1985	16.9.1987	14.9.1987 (R)	31.3.1988 (At)
Mozambik			Portugal ¹⁸⁻¹⁶	9.9.1994 (Ac)
Moldaviya			24.10.1996 (Ac)	24.10.1996 (Ac)
Monako			12.3.1993 (Ac)	12.3.1993 (Ac)
Monqolustan			7.3.1996 (Ac)	7.3.1996 (Ac)
Myanmar			24.11.1993 (Ac)	24.11.1993 (Ac)
Namibiya			20.9.1993 (Ac)	20.9.1993 (Ac)
Nepal			6.7.1994 (Ac)	6.7.1994 (Ac)
Niqr			9.10.1992 (Ac)	9.10.1992 (Ac)
Niqreriya			31.10.1988 (Ac)	31.10.1988 (Ac)
Niderland	22.3.1985	16.9.1987	28.9.1988 (Ac)	16.12.1988 (At)
Nikaraqua			5.3.1993 (Ac)	5.3.1993 (Ac)
Yeni Zelandiya	21.3.1986	16.9.1987	2.6.1987 (R)	21.7.1988 (R)
Norveç	22.3.1985	16.9.1987	23.9.1986 (R)	24.6.1988 (R)
Oman			30.6.1999 (Ac)	30.6.1999 (Ac)
Pakistan			18.12.1992 (Ac)	18.12.1992 (Ac)
Panama		16.9.1987	13.2.1989 (Ac)	3.3.1989 (R)
Papua Yeni Qvineya			27.10.1992 (Ac)	27.10.1992 (Ac)
Paraqvay			3.12.1992 (Ac)	3.12.1992 (Ac)
Pekin			1.7.1993 (Ac)	1.7.1993 (Ac)
Peru	22.3.1985		7.4.1989 (R)	31.3.1993 (Ac)
Polşa			13.7.1990 (Ac)	13.7.1990 (Ac)
Portuqaliya		16.9.1987	17.10.1988 (Ac)	17.10.1988 (Ac)
Rusiya	22.3.1985	29.12.1987	18.6.1986 (At)	10.11.1988 (At)
Ruminya			27.1.1993 (Ac)	27.1.1993 (Ac)
Samoa			21.12.1992 (Ac)	21.12.1992 (Ac)
Santa Lyuçiya			28.7.1993 (Ac)	28.7.1993 (Ac)
Səudiyyə Ərəbistanı			1.3.1993 (Ac)	1.3.1993 (Ac)
Svazilend			10.11.1992 (Ac)	10.11.1992 (Ac)
Seyşeli			6.1.1993 (Ac)	6.1.1993 (Ac)
Seneqal		16.9.1987	19.3.1993 (Ac)	6.5.1993 (R)
San Vinsent və Qrenadin			2.12.1996 (Ac)	2.12.1996 (Ac)
Sen Kits və Nevis			10.8.1992 (Ac)	10.8.1992 (Ac)
Serbiya və Çernoqoriya			16.4.1990 (Ac)	3.1.1991 (Ac)
Sinqapur			5.1.1989 (Ac)	5.1.1989 (Ac)
Suriya Ərəb Respublikası			12.12.1989 (Ac)	12.12.1989 (Ac)
Slovakiya			28.5.1993 (Sc)	28.5.1993 (Sc)
Sloveniya			6.7.1992 (Sc)	6.7.1992 (Sc)
Amerika Birləşmiş Ştatları	22.3.1985	16.9.1987	27.8.1986 (R)	21.4.1988 (R)

Solomon adaları			17.6.1993 (Ac)	17.6.1993 (Ac)
Sudan			29.1.1993 (Ac)	29.1.1993 (Ac)
Surinam			14.10.1997 (Ac)	14.10.1997 (Ac)
Tacikistan			6.5.1996 (Ac)	7.1.1998 (Ac)
Tayland		15.9.1988	7.7.1989 (Ac)	7.7.1989 (R)
Tanzaniya, Birləşmiş Respublikası			7.4.1993 (Ac)	16.4.1993 (Ac)
Toqo		16.9.1987	25.2.1991 (Ac)	25.2.1991 (Ac)
Tonqa			29.7.1998 (Ac)	29.7.1998 (Ac)
Trinidad və Tobaqo			28.8.1989 (Ac)	28.8.1989 (Ac)
Tuvalu			15.7.1993 (Ac)	15.7.1993 (Ac)
Tunis			25.9.1989 (Ac)	25.9.1989 (Ac)
Türkmənistan			18.11.1993 (Ac)	18.11.1993 (Ac)
Türkiyə			20.9.1991 (Ac)	20.9.1991 (Ac)
Uqanda		15.9.1988	24.6.1988 (Ac)	15.9.1988 (R)
Özbəkistan			18.5.1993 (Ac)	18.5.1993 (Ac)
Ukrayna	22.3.1985	18.1.1988	18.6.1986 (At)	20.9.1988 (At)
Uruqvay			27.2.1989 (Ac)	8.1.1991 (Ac)
Qayana			12.8.1993 (Ac)	12.8.1993 (Ac)
Şveysariya	22.3.1985	16.9.1987	17.12.1987 (R)	28.12.1988 (R)
Dövlətlər	Vyana kovnensiyası	Monreal protkolu	Vyana kovnensiyası	Monreal protkolu
	28	46	176	175

Təcili məlumatlar üçün telefonlar: 497-79-94, 498-92-78, 493-10-48